

túl a szokványoson a szokincs? Igaz. De a gyermekversírás hódító munka is: versolvasóvá nevelés. Az ismeretlen pedig nem mindig vonz, sokszor taszít is.

Mivel hívogatja a *Papírsárkány* az olvasót? Nyelvi játékoságra, ötletre épülő verseivel (*Ábécé, Gondolat, Békák, Kiment a ház*) és azokkal a darabokkal, amelyek segítenek a gyereknek helyét megtalálni a vi-

lágban (*Mindennapi kenyérünk, Ott-hon és haza*).

Érdekes és sok tanúlással szolgáló könyv Szűcs Imre gyermekvers-kötete beleértve Stefan Oszkár illusztrációt is, amelyeknek dinamikája, humora jó kiegészítő, csak a szinkombináció ne lenne végtelen végig minden vers alkalmával oly monoton: bíbor, narancs, fekete, szürke, barna.

VIRÁG ÁGNES

GÖRÖNGYÖS UTAKON JÁRVA

NAGY SÁNDOR: *Dombó*.
Forum, Újvidék, 1974.

Egy alkalommal, jó pár évvel ezelőtt, amikor az egyik nagyobb szabadkai művelődési intézmény más helyre való költöztetése körül folyt a vita, elhangzott az a vélemény is, hogy adott esetben könnyebb egy jelentős ipari vállalatot más helyre áthelyezni komolyabb megrázkódtatás nélkül, mint — mondjuk — egy jól bejáródott múzeumot. A kijelentést a jelen levő illetékesek kétkedéssel, értetlen mosollyal fogadták és komolytalannak vélték. Pedig az azóta eltelt idő az óvatossabbak álláspontját igazolta. Több-szörösen is.

Míndez Dombóval és a Dombóhoz hasonló dombókkal kapcsolatban jutott eszembe. Olyanformán, hogy még akkor is, ha megvan-nak valamilyen nagyobb szabású, régen hasznosnak és fontosnak tartott akció megindításához a társadalmi feltételek, sőt — ami nem fordul elő gyakran — a szükséges anyagiak is, nem biztos a siker. Nem biztos, hogy az eredmény a kívánt lesz.

A fentiek nagy részben vonatkoznak a most megindult *Kövek* sorozat első kötetére is, amely Nagy Sándor újvidéki képzőművész-régész ismertetését tartalmazza a Fruška

Gora északi lejtőjén egykor virágzó kolostorról. Arról a kolostorról, amelyet mintegy tíz évvel ezelőtt fedeztek fel — amikor római épületmaradványok után kutatva monumentális középkori profán és vallási épületek romjai kerültek felszínre —, de amelyeknek művészettörténeti és művelődéstörténeti szerepéről csak most kezd az első számottevőbb ásatások után nagy elismeréssel nyilatkozni a közép-európai román stílusú művészet néhány beavatott, kiváló ismerője. Ezek a komoly tudósokra nem éppen jellemző fenntartás nélkül állítják, hogy a lelőhely jelentősége már az eddig előkerült leletek alapján is túlnó tartományunk határain, és hogy igazán megérdemelné a kellő megértést és támogatást.

Hogy a *Kövek* szerkesztőinek választása, amikor Dombó mellett döntöttek, helyes volt, kétségen felül áll. De hogy az újszülött túlságosan sok kívánnivalót hagy maga után, az is vitathatatlan. Olyan hibákkal, hibák sorozatával találkozunk benne, amelyek helyenként nemcsak rontanak a könyv mondanivalójának lényegén, hanem egyszerűen megkérdőjelezzik a kiadvány megjelenésének szükségességét is. Természetesen: ilyen formában!

Mert a hibák lépten-nyomon szemünkbe ötlenek mind a szövegben (tartalmi, helyesírási és nyomdai hibák halmazai), mind a forrásmunkák felsorolásánál is (megbocsáthatatlan hibák, mert mi sem könnyebb, mint helyesen átmásolni valamit), vagy — hogy tovább soroljuk a fogyatékoságokat — a fényképek minőségét nézve, a klisék kidolgozását és elhelyezését vizsgálva is. Egyedül a külalak az, amit egészében véve jónak fogadhatunk el.

Mi a tanulság? Azt hiszem, hogy a tapasztalt hibák legnagyobb része az írásunk elején felvázolt nézetekben gyökerezik. Abban, hogy a nagy megszakítások és visszafejlődések korszakai alatt keletkezett lemaradásokat csak nagyon nehezen lehet a kellő színvonalon pótolni. (A két világháború között szinte teljesen megszűnt a mai Vajdaság területén a múzeumi mozgalom és a tárgyla-

gos tudományos publicisztika. Azon túl a régészet, a művészettörténet, a néprajz stb., a publikálás tekintetében még ma is kis lehetőségekkel rendelkezik. Még a szerb nyelvtelületen is, a nehézségek pedig még nagyobbak, ha valaki magyarul óhajtja eredményeit közölni. A Léttünk és az Üzenet létrehozásával némileg enyhült a probléma, de még ma is hiányoznak azok a porondok, ahol az egyes humán tudományágak ambícióktól fűtött képviselői élesíthetnék tollaikat, ahol a közvélemény jelenlétében próbának vehetnék alá gondolataikat, eredményeiket. Egyszóval azok a terek, ahol a kristályosodás, a válogatás, a csiszolás folyamata elfogadható és hagyományos légkörben és módon folyik. Hiszem, hogy ezek azok a »felépítmények«, amelyek nélkül az érintett kérdések csak melléfgások kíséretében, sok nekifutás, botlás árán oldhatók meg.

SZEKERES LÁSZLÓ

SZÜNTELEN HAZAVÁGYÁS

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ: *Kései arató...*

(Válogatott versek 1923—1970)

Forum, Újvidék, 1974.

Azt mondja Reymont: A parasztk a földet soha nem tudják elfeledni, és még más környezetben élve sem tudnak elszakadni tőle. Bárhová sodorja is őket az élet: erdőbe, hegyek közé, tengerpartra, világvárosok kőtáblákkal borított utcáiba, ébren és álmukban mindig ott lebeg egy vízió. Elmosódhatatlanul. Mindegy hogy hol, még a leghullámabb vagy legtárajosabb konfigurációt is ki tudja simítani lágy, szelíd termőfölddé, melyen búzakalászok hajlonganak, parasztk verejtékeznek, és az élettől mit sem kövételő anyák szótlánul dolgoznak, szülnék, nevelik az elkövetkezendő emberöltő számára az új nemzedéket.

Dragutin Tadijanović mindennek a megtestesítője; ilyen értelemben a honvágynak, a szüntelen hazavágyásnak, a gyökerektől való elszakadást nem ismerő léleknek — életérzésében, természetesen verseiben is — egy sajátos költői megnyilatkozása. Élete is, költészete is a végtelennek tűnő sík vidékből, a szlávón földekből hajtott ki egy pici kis faluban, melynek nevét ő írta bele az időbe. Örök hűség, soha nem csüggedő ragaszkodás kellett ahhoz, hogy a nagyváros utcáin, sikátorai-ban, az égyetemisták nyomorlakásainak priácsén, s később, az alkotásai-ban kilombosodó poeta ébrenlétében és álmaiban a távoli Rastušje fal-